

Голові разової спеціалізованої вченої ради в
Національному університеті «Одеська
політехніка»
доктору наук з державного управління,
професору, завідувачу кафедри публічного
управління та регіоналістики
Інституту публічної служби та управління
Миколі МИКОЛАЙЧУКУ

РЕЦЕНЗІЯ

рецензента, кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри соціально-гуманітарних наук Національного університету «Одеська політехніка», Курносенко Лариси Володимирівни на дисертацію Липач Олени Олександрівни на тему: «Публічне управління містом в умовах сучасних викликів», подану до захисту в разову спеціалізовану вчену раду Національного університету «Одеська політехніка» Міністерства освіти і науки України на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

1. Актуальність теми дисертації

Дисертаційне дослідження Липач Олени Олександрівни, присвячене концептуалізації публічного управління містом в умовах сучасних викликів, є актуальним у контексті системних інституційних і соціально-економічних трансформацій у сфері публічного управління в Україні. Сучасні міста як ключові осередки економічної, соціальної та соціокультурної життєдіяльності зазнають впливу складних зовнішніх і внутрішніх викликів, що зумовлює потребу в розробленні та впровадженні сучасних адаптивних підходів і стратегій публічного управління їх розвитком.

До основних чинників, що визначають динаміку функціонування міських систем на глобальному та національному рівнях, належать інтенсифікація урбанізаційних процесів, масштабна цифровізація та стрімке поширення технологій штучного інтелекту, посилення екологічних ризиків, поглиблення соціальних суперечностей, міграційні трансформації, вплив воєнно-політичних чинників, а також завдання повоєнного відновлення України. Зазначені процеси актуалізують потребу у формуванні гнучких, інклюзивних та ефективних моделей публічного управління містом, здатних забезпечувати узгодження

інтересів територіальних громад, органів публічної влади, суб'єктів господарювання, громадських інституцій та міжнародних партнерів.

З огляду на це дисертаційна праця спрямована на теоретико-методологічне та прикладне обґрунтування механізмів, інструментів і моделей публічного управління містом, спрямованих на підвищення його якості й ефективності, а також на визначення стратегічних орієнтирів подальшого вдосконалення управління розвитком міст. Це зумовлює наукову, практичну та суспільну значущість виконаного дослідження.

Роботу виконано у межах науково-дослідної теми «Інституціональна довіра в контексті формування соціального порядку в індетермінованих умовах» (номер державної реєстрації 0122U002322), що засвідчує її зв'язок із напрямками науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська політехніка».

Тема дисертації є сучасною, науково та суспільно значущою, має виразну практичну спрямованість і відповідає актуальним напрямкам державної політики та нормативно-правового регулювання, а також сучасним міжнародним підходам у сфері публічного управління розвитком міст.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Представлене Липач Оленою Олександрівною дисертаційне дослідження вирізняється системністю, належним теоретико-методологічним рівнем та достатнім ступенем обґрунтованості отриманих наукових результатів. Сформульовані авторкою концептуальні положення, висновки та практичні рекомендації є аргументованими, послідовно впливають із поставлених дослідницьких завдань і ґрунтуються на опрацюванні наукових джерел, емпіричних матеріалів та вітчизняної й зарубіжної нормативно-правової бази.

Обґрунтованість результатів дослідження забезпечується послідовним застосуванням відповідного методологічного інструментарію, систематизацією теоретичних засад публічного управління міськими системами, уточненням понятійно-категоріального апарату дослідження, критичним аналізом вітчизняних і зарубіжних наукових підходів до управління розвитком міст. Важливе значення має також аналіз нормативно-правового забезпечення публічного управління розвитком міст та обґрунтування інструментів управлінського впливу, застосування яких набуває особливого значення в умовах сучасних викликів і невизначеності.

Положення, сформульовані у дисертації, узгоджуються із сучасними науковими підходами до публічного управління та адміністрування і розвивають теоретичні уявлення про управління міськими системами в умовах суспільних трансформацій. Висновки авторки мають належне наукове обґрунтування та

характеризуються логічною послідовністю. Практичні рекомендації спрямовані на розв'язання актуальних завдань публічного управління розвитком міст і можуть бути використані у діяльності органів публічної влади та місцевого самоврядування.

На окрему увагу заслуговують запропонована авторкою модель управління антикрихким містом, використання інструментів кластерного підходу та BSC, а також обґрунтування можливостей застосування стандартів ESG та ISO у практиці управління містом. Зазначені положення мають як теоретичне, так і прикладне значення та сприяють розширенню інструментарію публічного управління розвитком міських систем. Дисертантка продемонструвала здатність поєднувати теоретичні узагальнення з розробленням практично орієнтованих управлінських рішень.

У цілому ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації слід оцінити як високий. Представлені результати характеризуються змістовою цілісністю, логічною послідовністю та належною аргументованістю, що підтверджує самостійний характер наукового дослідження, проведеного дисертанткою.

3. Наукова новизна одержаних результатів

Наукова новизна дисертаційної праці Липач Олени Олександрівни визначена у вступі та послідовно розкрита в основному тексті дослідження. Здобувачкою сформульовано низку положень, які розвивають теоретичні та прикладні засади публічного управління містом з урахуванням викликів воєнного стану та завдань повоєнного відновлення.

Серед результатів, що становлять наукову новизну та заслуговують на особливу увагу, варто виокремити такі: здійснено періодизацію та комплексний аналіз формування і трансформації системи нормативно-правового забезпечення управління містом та містобудівною діяльністю (с. 29–36); у межах удосконалення понятійного апарату публічного управління уточнено та поглиблено зміст базових понять дослідження, зокрема «публічне управління розвитком міста» (с. 42), «місто» (с. 43–44), «управління містом» (с. 44), а також низки суміжних категорій; подальшого розвитку набули положення щодо застосування інструментарію стійкого та адаптивного управління на муніципальному рівні, у межах яких обґрунтовано доцільність його розширення з метою підвищення інституційної спроможності органів публічної влади реагувати на сучасні виклики й загрози (с. 96–103); у межах удосконалення понятійного та методичного забезпечення публічного управління містом розроблено модель інноваційного кластера та деталізовано організаційно-економічний механізм її практичного впровадження на прикладі міста

Чорноморська Одеської області (с. 148–162); уперше в концептуальній моделі публічного управління антикрихким містом системно поєднано інструменти BSC, принципи ESG та кластерний підхід з урахуванням особливостей і стратегічних орієнтирів повоєнної відбудови українських міст (с. 165–174).

4. Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях

За темою дисертації здобувачкою опубліковано 4 статті у наукових фахових виданнях України, 1 статтю у зарубіжному періодичному науковому виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз, а також 4 публікації у матеріалах всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференцій.

Опубліковані праці достатньою мірою відображають основні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження. Результати роботи пройшли належну апробацію під час всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференцій. Кількість та зміст публікацій відповідають установленим вимогам щодо представлення основних результатів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії.

5. Значення роботи для науки та практики

Наукове значення дисертаційної роботи Липач Олени Олександрівни полягає у розвитку теоретичних і методичних засад публічного управління містом в умовах сучасних викликів, воєнного стану та повоєнного відновлення. У дослідженні поглиблено наукові уявлення про стійкість і адаптивність міських систем, уточнено понятійний апарат, систематизовано сучасні виклики публічного управління містом та обґрунтовано напрями використання адаптивних, кластерних і стратегічних інструментів управління. Окреме наукове значення має запропонована концептуальна модель публічного управління антикрихким містом, у якій поєднано інструменти BSC, принципи ESG та кластерний підхід для забезпечення стійкого розвитку і повоєнного відновлення українських міст.

Практичне значення одержаних результатів визначається можливістю їх використання органами публічної влади та місцевого самоврядування під час стратегічного планування розвитку міст, оцінювання їх інституційної спроможності, формування програм повоєнного відновлення та впровадження сучасних управлінських інструментів. Практична цінність роботи підтверджується використанням її результатів у діяльності Чорноморської міської ради, комунальних підприємств «Чорноморськводоканал», «Чорноморськтеплоенерго», міського управління житлово-комунального господарства, а також у навчальному процесі Навчально-наукового інституту

публічної служби та управління Національного університету «Одеська політехніка».

Окремі теоретичні положення, аналітичні матеріали та практичні рекомендації дисертації можуть бути використані при викладанні навчальних дисциплін, пов'язаних із публічним управлінням, місцевим самоврядуванням, стратегічним розвитком територій, управлінням міськими системами та повоєнним відновленням територіальних громад.

6. Відсутність порушень академічної доброчесності

Дисертаційна робота Липач Олени Олександрівни містить результати самостійного наукового дослідження. Викладені у роботі теоретичні положення, аналітичні узагальнення, авторські моделі та практичні рекомендації мають ознаки самостійно отриманих наукових результатів і послідовно пов'язані з метою та завданнями дослідження. Представлені у дисертації висновки ґрунтуються на опрацюванні значного масиву наукових, нормативно-правових та аналітичних джерел, а також на власному узагальненні здобувачкою матеріалів, що стосуються сучасних підходів до публічного управління містом. Під час ознайомлення зі змістом дисертації фактів порушення академічної доброчесності не виявлено. Використані у роботі положення, ідеї, наукові підходи та результати інших авторів супроводжуються належними посиланнями на відповідні джерела. Цитування та використання положень інших дослідників здійснено з дотриманням загальноприйнятих вимог академічного письма, що дає змогу чітко розмежувати авторські результати та положення, запозичені з наукової літератури.

Самостійний характер дослідження простежується також у формулюванні авторських висновків, систематизації наукових підходів, розробленні моделей та підготовці практичних рекомендацій щодо розвитку публічного управління містом в умовах сучасних викликів. Послідовність викладення матеріалу, логічний зв'язок між теоретичними положеннями і практичними результатами, а також апробація основних результатів у наукових публікаціях дають підстави оцінити дисертаційну роботу як таку, що виконана з дотриманням принципів академічної доброчесності.

7. Дискусійні питання та зауваження щодо змісту дисертації

Високо оцінюючи теоретичний рівень, методологічну обґрунтованість та прикладну цінність дисертаційної праці Липач Олени Олександрівни, вважаємо за доцільне висловити окремі міркування дискусійного характеру та зауваження щодо її змісту.

1. Розглядаючи структуру стійкості міста, здобувачка виокремлює такі її складові, як фізична та інфраструктурна, економічна, екологічна, соціальна й управлінська стійкість. Водночас доцільно було б більш детально розкрити зміст управлінської стійкості міста та особливості її забезпечення в умовах війни і повоєнного відновлення.

2. Розкриваючи сутність адаптивного управління містом та його принципи (с. 66–67), доцільно було б детальніше зупинитися на тих принципах, які набувають особливого значення у процесах повоєнної відбудови міст.

3. Представляючи концептуальну модель антикрихкого міста, доцільно було б більш детально окреслити перспективи її практичного впровадження в систему публічного управління містами України.

4. Розробляючи систему кількісних і якісних індикаторів оцінювання антикрихкості міської системи (с. 168–173), здобувачка визначає основні параметри такого оцінювання. Водночас доцільно було б більш детально обґрунтувати порядок практичного застосування запропонованих індикаторів, зокрема можливості їх використання для порівняльного оцінювання міст різного типу.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер, визначають можливі напрями подальших наукових пошуків здобувачки та не знижують загальної наукової і практичної цінності дисертаційної праці та її позитивної оцінки в цілому.

8. Загальний висновок

Дисертаційна робота Липач Олени Олександрівни є завершеною, самостійно виконаною та цілісною науковою працею, яка за змістом, структурою та рівнем одержаних результатів відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії. Дослідження виконано на належному теоретико-методологічному рівні, характеризується логічною структурою, послідовністю викладення матеріалу та спрямованістю на розв'язання важливого наукового завдання, що полягає в обґрунтуванні комплексу теоретико-методичних положень щодо публічного управління містом в умовах сучасних викликів та визначенні напрямів їх практичної реалізації.

Практичне значення одержаних результатів підтверджується їх використанням у діяльності органів місцевого самоврядування, комунальних підприємств, а також апробацією основних положень дисертації у наукових публікаціях та під час науково-практичних заходів.

Дисертаційне дослідження має наукове і практичне значення для подальшого розвитку теорії та практики публічного управління та адміністрування. Дисертаційна робота відповідає вимогам Порядку підготовки

здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, зі змінами, та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, зі змінами.

Липач Олена Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

доцент кафедри соціально-гуманітарних
наук Національного університету
«Одеська політехніка»,
кандидат економічних наук, доцент

Лариса КУРНОСЕНКО